

НҮБ-ЫН ИРГЭНИЙ ЦАГДАА, ТҮҮНД ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА

Балжиннямын Баянмөнх

ХСИС-ийн цагдаагийн сургуулийн ЦЭЗТ-ийн
ахлах багш, докторант, цагдаагийн ахмад

Монгол Улс 1961 онд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагад гишүүнээр элссэнээр тус байгууллагын дүрэмд заасан “НҮБ-ын бүх гишүүн олон улсын энх тайван, аюулгүй байдлыг сахиулах үйл хэрэгт хувь нэмрээ оруулах, ... Аюулгүйн зөвлөлөөс гаргасан шийдвэрийн дагуу олон улсын энх тайван, аюулгүй байдлыг сахиулахад шаардагдах зэвсэгт хүч гаргах, тусламж үзүүлэх” үүрэг хүлээх болсон юм.

НҮБ-ын иргэний цагдаа нь НҮБ-ын ЭСА болон НҮБ-ын өөр бусад төрлийн ажиллагаанд ихээхэн чухал үүрэгтэй оролцдог.

Монгол Улсын Засгийн газраас олон улсын энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцоогоо нэмэгдүүлэх бодлогыг тууштай хэрэгжүүлж ирсний үр дүнд 2002 онд анхны 2 офицерыг илгээснээс хойш дэлхийн 3 тивийн 10 улсад явагдсан энхийг дэмжих 12 ажиллагаанд Зэвсэгт хүчин, Тагнуулын Ерөнхий газар, Хил хамгаалах Ерөнхий газар, Цагдаагийн Ерөнхий газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх Ерөнхий газар, Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг зэрэг байгууллагын нийт 5187 албан хаагч үүргээ амжилттай гүйцэтгэсэн бөгөөд өнөөгийн байдлаар Бүгд Найрамдах Ардчилсан Конго Улс, Баруун Сахар, Судан, Афганистан гэсэн 4 улсад нийт 326 цэргийн албан хаагч үүрэг гүйцэтгэж байгаа болно.¹

Ажиллагаа бүрийн мандат өөр байдаг боловч НҮБ-ын иргэний цагдаа ерөнхийдөө дараахь үүрэг гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- Орон нутгийн цагдаагийн байгууллагад хяналт тавих
 - Орон нутгийн цагдаагийн байгууллыг бий болгоход туслах дэмжих сургах
 - Орон нутгийн цагдаагийн байгууллын үйл ажилгааг уялдуулах
- НҮБ-ын иргэний цагдаагаар хууль сахиулах
- Аюулгүй байдлын орчинг бий болгох
- Ард иргэд олон нийтийг хамгаалах
- Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх
 - Хууль дүрмийн дагуу төвийг сахисан мөрдлөг хийх замаар гэмт хэрэгтэй тэмцэх

Ерөнхийдөө богино хугацаатай ажиллагаанд иргэний цагдаа нь ардчилсан байдлаар цагдаагийн үүргийг гүйцэтгэх, хүний эрхийг дээдлэх, олон улсын стандартын дагуу орон нутгийн цагдаагийн хүчнийг шинэчлэх сургах, дахин зохион байгуулах үүргийг хүлээдэг.

Гэвч тэд шаардлагатай тохиолдолд иргэний үймээний эсрэг хариу арга хэмжээ авах болон өөрийгөө хамгаалах чадвартай байдаг. Бүх ажиллагаанд НҮБ-ын иргэний цагдаа болон орон нутгийн цагдаагийн үүрэг нь НҮБ-ын тухайн ажиллагааны ерөнхий зорилгыг биелүүлэхэд чиглэгдсэн байх бөгөөд тухайн оронд байгаа цэргийн болон өөр бусад байгууллагуудын зорилгоос ангид нарийн тодорхойлогсон байдаг.

Зарим тохиолдолд НҮБ-ын иргэний цагдаа аюулгүй тайван орчинг бий болгохоор улс төр эдийн засгийн үйл ажиллагаанд саад болж буй гэмт хэргийн сүлжээтэй тэмцэх үүрэг авч болно.

НҮБ-ын иргэний цагдаагийн үндсэн үүргүүд. Ажиллагааны зорилгыг биелүүлэх нь нягт хамтын ажиллагааг шаарддаг. НҮБ-ын иргэний цагдаа нь тухайн бүс нутагт байгаа бусад байгууллагуудтай өөрсдийн үйл ажиллагааг нягт уялдуулж харилцан хамтран ажиллах ёстой.

Цэргийн анги салбарууд, олон улсын байгууллагууд болон төрийн бус байгууллагуудын хүсэлтээр үндсэн үүрэгт ажиллагаанаас ажиллагаанд үүссэн цагийн байдал өгөгдсөн мандатаас шалтгаалж өөр өөр байдаг.

Тухайлбал: Техникийн боломж, гэмт хэргийн эсрэг авах арга хэмжээ болон хэрэглэх зэвсэг өөр өөр байдаг. Гэвч дараахь нийтлэг үүргүүд байдаг

- **Зөвлөх:** Орон нутгын цагдаагийн байгуулга, тэдний өдөр тутмын үйл ажилгаанд зөвлөх.

¹ НҮБ-ын Энхийг дэмжих болон олон улсын бусад ажиллагаанд Монгол Улсаас цэргийн баг оролцуулах ажиллагааны хүрээнд хийж байгаа ажил, цаашид авах арга хэмжээний талаар Улсын Их Хурлын нэгдсэн хуралдаанд Монгол Улсын Ерөнхий сайд С.Батболдын хэлсэн үгнээс хэсэгчлэн авав.

- **Шударга орон нутгийн цагдаагийн байгуулгыг байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх:** Орон нутгийн ард иргэдийн дунд цагдаагийн байгуулгад итгэх итгэлийг бий болгохын тулд хамгийн түрүүнд шударга, төвийг сахисан орон нутгийн цагдаагийн хүчийг бий болгох юм. Дараагийн дугаарт орон нутгийн цагдаагийн байгуулга тайван аюулгүй орчинг бие дааж хангах чадвартай байх.

- **Сонгууль :** Хүний эрхийн нэг хэсэг болсон сонгууль нь ардчилалыг тогтоох гол тулгуур байдаг. Тийм учраас НҮБ-ын иргэний цагдаа сонгуулийн ажиглалтын гарын авлага дээр заагдсан ардчилсан сонгуулийн үйл явцад сайн дураараа оролцох ёстой. Энэ нь ардчилсан сонгуулийн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор сонгуулийг үйл явцыг хянах , сонгогчдын бүртгэл хийх, сонгуулийн хайрцгыг хамгаалах зэрэг бөгөөд энэ нь сонгуулийг шударга, тэнцвэртэй, чөлөөтэй, нууц, олон нийтийн байлгахад чиглэгдсэн байдаг.

-**Хүний эрхийг хангах:** олон улсын хууль, гэрээ, олон улсын хүний эрхийн хуулиар бүх улсууд тэдгээрийн байгууллагууд тэр дундаа хууль сахиулах байгуулгын үндсэн үүрэг

-**Хүмүүнлэгийн үйл ажиллагаанд дэмлэг үзүүлэх:** Олон улсын хүмүүнлэгийн байгууллагууд болон иргэний хөдөлгөөнүүдийн хүмүүнлэгийн тусламж үзүүлэх ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх

-**Хууль сахиулах:** Хэрэв тухайн улс хүссэн бол орон нутгийн цагдаагийн бүх үүргийг шударга мэргэжлийн түвшинд үлгэр жишээ болохуйц гүйцэтгэнэ. Энд мөрдөн байцаалт явуулах, илтгэх, хяналт тавих, гэмт хэрэгтнүүдтэй харьцах, иргэдийн үймээн эмх замбараагүй байдлыг хянах.

-**Хянах:** Орон нутгийн цагдаагийн байгуулгын бүхийл үйл ажиллагааг хянан зөвлөж алдаа дутагдал гарвал дээд газартаа илтгэнэ.

-**Сонгох, элсүүлэх, сургах:** НҮБ-ын ажиллагааг амжилттай болгох нэг хүчин зүйл бол тухайн орон нутгийн цагдаагийн хүчнийг зөв сонгох явдал юм.

Эдгээр үүргүүдээс гадна НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нар ажиллагааны бүх шатны удирдлагын бүрэлдхүүнийг хүндэтгэх үүрэгтэй. НҮБ-ын иргэний цагдаагаар үүрэг гүйцэтгэх гэж байгаа тохиолдолд тухайн ажиллагаанд томилогдсон иргэнийн цагдаагийн комиссар буюу даргад шууд захирагдах үүрэгтэй.

Иргэний цагдаагийн алба хаагч нь зөвхөн НҮБ-ын үүргийг гүйцэтгэнэ. Үүрэг гүйцэтгэх хугцаанд өөрийн улсын засгийн газар болон НҮБ-аас бусад газраас үүрэг даалгавар авахгүй. Иргэний цагдаагийн алба хаагч төвийг сахисан байр сууринаас үүрэг гүйцэтгэх бөгөөд өөрийн үзэл бодлыг хойш тавина. Тийм учраас тухайн ажиллагааны бүсэд байгаа хувь хүн болон байгуулгатай холбоотой гэр бүл ойрын найз нөхдөө авчирч болохгүй. Учир нь энэхүү үйлдэл нь төвийг сахисан байдлыг алдагдуулах хор уршигтай.

Хөнгөлөлт чөлөөлөлт болон үүрэг хариуцлагууд. НҮБ-ын төлөөлөгчийн хувьд НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь цэргийн ажиглагчтай нэгэн адил зарим хуулийн болон олон улсын хөнгөлөлт чөлөөлөлт эдэлнэ. Энэхүү статус нь НҮБ-ын хөнгөлөлт чөлөөлөлтийн 6-р бүлэг \НҮБ-ын Ажиллагаан дахь мэргэжилтэн\ ээр тодорхойлогддог. Гэвч энэхүү олон улсын хөнгөлөлт нь ажиллагаа явагдаж буй улсын засгийн газар хамааралтай. Цагдаагийн алба хаагч нь биеэ авч явах байдалдаа өөрийн улсын хууль, засгийн газрын дүрэм журмыг баримтална. Хэрвээ Цагдаагийн алба хаагч зөрчил гаргавал зөвхөн өөрийнхөө улсын эрх бүхий албан тушаалтнаар хуулийн хүрээнд шийтгэл хүлээнэ. НҮБ-ын иргэний цагдаа нь дипломат эрх албан тушаалтантай нэгэн адил биеэ авч явах ёстой.

Ерөнхий шаардлагууд: НҮБ-ын ЭСА дээд зэргийн идэвхжсэн өөрийн ажилдаа туршлагатай шударга хичээнгүй, заавар дүрэм журамыг биелүүлдэг цагдаагийн алба хаагчийг ажиллуулахыг шаарддаг.

Үүнд –Ажилгааны мандатын зорилгыг биелүүлэхийн тулд хүмүүстэй харьцахдаа болон аливаа нэг цагийн байдалд зорилготой, чиглэлтэй төвийг баримталсан байх ёстой. Хүмүүстэй харьцах гэмт хэрэгтэй тэмцэх бусадтай албаны шугамаар харьцах зэргээр мэргэжлийн үүднээс хандаж орон нутгийн иргэдээс дэмжлэг авч тухайн орон нутагт аюулгүй байдлыг тогтоох чадвартай байх ёстой. НҮБ болон орон нутгийн иргэдийн дунд харилцан бие биенээ хүндэтгэсэн харилцааг бий болгох

Тусгай шаардлагууд: НҮБ-ын ажиллагаанд алба хаагчийн үүргийг амжилттай гүйцэтгэхийн тулд дараахь мэдлэг чадваруудыг эзэмшсэн байх ёстой.

Хэлний чадвар: НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагчаар сонгогдсон цагдаагийн алба хаагч нь ажиллагааны албан ёсны хэлээр чөлөөтэй ярьж чаддаг байх ёстой. Ихэнх тохиолдолд англи, франц, испани хэл албан ёсны хэл болдог ба араб, орос, хятад хэл албан ёсны хэл болдог.

Хууль эрх: Иргэний цагдаагийн алба хаагч нь ажиллагааны бүсийн засгийн газраас олон улсын зарим хуулийн болон хөнгөлөлт чөлөөлөлтийг эдэлдэг. Гэвч тухайн улсын хууль дүрмийг чанд сахих ёстой. 6-р бүлгийн дагуу олон улсын хуулийн хөнгөлөлт эдэлдэг боловч өөрийн улсын хууль дүрмэнд захирагдна.

Зэвсэгтэй ажиллах чадвар: Зарим тохиолдолд НҮБ-ын Аюулгүйн зөвлөлийн зөвшөөрлөөр зэвсэг эзэмшиж болно. Энэ тохиолдолд зэвсэг хэрэглэх заавар гардаг ба зэвсэг хэрэглэх зөвшөөрлийг бий болгодог.

Хүнд нөхцөл байдлыг бууруулах чадвар: НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь аюултай нөхцөл байдлаас урьдчилан сэргийлж, таслан зогсоох, хүндэрсэн нөхцөл байдлыг намжаах бүхий л арга хэмжээг авах хэрэгтэй байдаг. Өөрийн дипломат зан байдлаа ашиглаж гэрээ хэлэлцээр хийх зэргээр нөхцөл байдлыг намжаадаг. Хүнд нөхцөл байдлыг намжаах чадвар зөвхөн дээд албан тушаалтнуудад байх ёстой чадвар биш алба хаагч бүр эзэмшиж өдөр тутам ажилдаа ашиглах шаардлага гардаг. Жишээлбэл: Олон нийтийг хамарсан эсэргүүцлийн цуглаан, иргэдийн үймээнийг зохицуулахад ашигладаг.

Хувийн чадвар: НҮБ-ын иргэний цагдаагаар ажиллах хүн нь өөрийн орноос тэс өөр нөхцөл байдалтай улс оронд өөр үүрэг гүйцэтгэн гэдгээ мэдэж байх ёстой. Ихэнхдээ хүнд нөхцөл байдал, өндөр стресстэй, өөрийн төрөлх хэлээс өөр хэлээр харилцдаг учраас НҮБ болон цагдаагийн алба хаагч илгээж байгаа улс нь НҮБ-ын иргэний цагдаагаар сонгох алба хаагчаа маш няхуур сайн шалгаж тухайн үүрэг даалгаварыг биелүүлж чадах хүнийг сонгох ёстой. Мөн дээрээс нь тухайн цагдаагийн алба хаагч үүрэг гүйцэтгэх хугцаандаа НҮБ болон өөрийн улсын нүүр царай болж байдаг. Сонгодсон цагдаагийн алба хаагч нь биеийн эрүүл мэнд, биеийн бэлтгэл сайтай, сэтгэц, сэтгэл зүйн бэлтгэл тэсвэртэй, хүмүүстэй харьцах харьцааны өндөр соёлтой, ажиллагааны газар оронд томилогдсон албан тушаалаа гүйцэтгэх чадвартай байх ёстой.

Бие бялдрын чадвар: НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь хүнд нөхцөлд удаан хугцаагаар үүрэг гүйцэтгэдэг учир бие бялдрын болон эрүүл мэндийн хувьд өндөр бэлтгэлтэй, эрүүл байх ёстой. НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагчийн гол үүргүүдийн нэг бол явган болон машинтай эргүүл хийдэг. Заримдаа хэдэн өдрөөр ч эргүүл хийх шаардлага гардаг бөгөөд тухайн үед орон нутгийн хоол хүнсийг хэрэглэж, байрлаж, эмнэлэг эрүүл мэндийн үйлчилгээг авах шаардлага гардаг тул өөрийн эрүүл мэндийг маш сайн анхаарах шаардлагатай юм.

Дээрх нөхцөл байдлыг хангахын тулд дараахь шаардлагуудыг хангах ёстой.

- Эрүүл мэнд болон бие бялдрын бэлтгэл маш сайн байх ёстой

- Бие бялдрын тэсвэртэй, ядралаас гарах чадвартай байх ёстой

- Ажиллагааны газар эмнэлэгийн үйлчилгээ авах боломж хомс байдаг тул ямар нэг өвчин, харшилгүй байх ёстой.

Сэтгэл зүйн бэлтгэл: Энэ шаардлага нь бие бялдрын шалгууртай адил чухал шалгуурын нэг юм. НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь зан харьцааны хувьд төлөвшсөн, хүмүүстэй харьцах чадвар өндөр, сэтгэхүйн хувьд эрүүл байх ёстой. Өндөр стресстэй хүнд нөхцөлд өөрийгөө зөв аваад явах чадвартай байх ёстой. НҮБ-ын цагдаагийн алба хаагчийн харьцаа, үйлдэл нь НҮБ-ын ажиллагааг амжилттай болгох болон унагахыг шийддэг учир үнэнч шударга, эр зоригтой, мэргэжлийн өндөр чадвартай байх ёстой.

НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь мэргэжлийн дараахь чадваруудыг эзэмшсэн байдаг:

- Асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд нөхцөл байдлын гүнд орж ойлгож зөв шийдвэр гаргах

- Зорилго чиглэлтэй шударга, дундыг баримталсан байх

- Найрсаг харилцаатай зарим тохиолдолд хатуу чанга, уян хатан шударга байх

- Хувийн зохион байгуулалт сайтай тэвчээртэй байх ёстой.

- Нөхөрсөг нээлттэй өөр бусад улсын алба хаагч нартай найрсаг байх

- Бусдыг итгүүлэх чадвартай, дарамт шахалтыг тэсвэрлэдэг байх,

- Удирдан зохион байгуулах чадвартай байх

Боловсрол: НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь маш сайн сургагдсан, туршлагатай дээд зэргийн мэргэжлийн чадвартай байх ёстой. Дараахь шаардлагыг хангасан хангасан байх ёстой

- Өөрийн улсын төлөөлөгч байна

- Ажилгааны хэлийг бүрэн эзэмшсэн байна

- Тухайн улсын сөргөлдөгчид болон Цагдаагийн албатай харилцах чадвартай

- Томилогдсон албан тушаалд гүйцэтгэх үүргийн чадвартай

- Сөргөлдөгч талуудын бүтэц зохион байгуулалт, үйл ажиллагааг ойлгох сэтгэхүйн чадвартай

- Гэмт хэрэг зөрчлийг шалгах үед мөрдөн байцаалт явуулж шударга шийдвэр гаргах төвийг сахисан чадвартай

- Жолооны чадвар НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь НҮБ-ын ашиглаж буй тээврийн хэрэгсэлүүд болон тэр дундаа дөрвөн дугуйндаа хөтлөгчтэй авто машиныг жолоодох эрхийн үнэмлэхтэй байх

-НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь өдөр тутмын ажиллагаандаа компьютер болон бусад техникийг ашиглах чадвартай байх

Соёлын мэдлэг. НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь өөрийн улсын соёл болон хүлээн авагч улсын соёлыг мэдэж ялгааг сайн ойлгох ёстой. Мөн түүнчлэн өөр бусад улсаас ирсэн хамтран зүтгэгч НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нарийнхаа соёлыг мэдэж хүндэтгэж харьцах ёстой. Маш олон тохиолдолд алба хаагч шашин, соёлыг хүлээн зөвшөөрөх шаардлагатай болдог. Гэвч НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь НҮБ-ын төлөөлөгч гэдгээ мэдэрч өөрийн үүргээ шударгаар гүйцэтгэх ёстой. Үүрэг гүйцэтгэж буй улсын, орон нутгийн соёл, уламжлалт хандлагыг хүндэтгэж байгаагаа үргэлж харуулж байх ёстой.

Хувийн зуршил үйлдэл: НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь өөрийн улсад хэвийн үзэгдэл байдаг зуршил нь өөр улсад эсрэг муу утгатай байх тохиолдол гардаг учир өөрийн дадал зуршилд анхаарах ёстой. Жишээлбэл: Будда, лалын шашинтай улсад хүүхдийн толгойд хүрч илэх нь маш муу утгыг агуулж байдаг. Маш олон оронд эрэгтэй эмэгтэй хүмүүсийн харилцаа, хүндэтгэл болон шашиндаа хүндэтгэлтэй ханддаг.

Тийм учраас НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь томилогдож очиж буй улсад байгаа өөрийн элчин сайдын яам болон бусад мэдээллийн эх сурвалжаас мэдээлэл авч судлах ёстой. Мөн ажилалгааны газар оронд үүрэг гүйцэтгээд ирсэн алба хаагчаасаа мэдээлэл авч соёл, шашин бусад мэдээллийг авах хэрэгтэй байдаг.

Үүрэг гүйцэтгэсэн улсаасаа шашны холбогдолтой эд зүйл, эдлэл авч гарах нь таныг гэмт хэрэг зөрчилд холбогдуулж болох юм. Ихэнх ахмад настнууд шашны холбогдолтой мэдээлэл өгөхдөө дуртай байдаг учраас мэдээлэл авахдаа ихэд хүндэтгэлтэй хандаж харьцах хэрэгтэй. Хэрэв шашин ёс заншилтай холбоотой алдаа гаргаад хүнд нөхцөл байдалд орвол маш соёлтойгоор, шударгаар уучлалт гуйж мэдээгүй байсанаа ойлгуулах хэрэгтэй.

Соёлын шоконд орсон үед даван туулах: Соёлын шоконд орох гэдэг нь аливаа хүн өөрийн дасан зохицсон газраасаа өөр газар ирж өөр соёлтой тулгарч ойлгохгүй хүнд байдалд орохыг хэлдэг.

Гэвч НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь өөрийн сургалт, дадлаг мэргэжлийн үүднээс дээрх бэрхшээлийг даван туулах чадвартай байх ёстой. Урьд нь ажилгаанд оролцож байсан алба хаагч дээрх хүндрэлийг амар хялбар давдаг. Ажилгааны өмнөх бэлтгэл дээр сайн бэлтгэх сайн судлах хэрэгтэй.

Хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлтэй харилцах: НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл нь шийдвэр гаргагч буюу өндөр алба тушаалнуудад үргэлж нөлөөлдөг гэдгийг сайн ойлгож байх ёстой. Хэвлэл мэдээллийн ажилтнууд НҮБ-тай хамтран ажиллагчид шиг байнга хамт байдаг. Ийм учраас НҮБ-ын иргэний цагдаагийн алба хаагч нь дараахь зүйлийг анхаарах ёстой.

-Хэвлэл мэдээллийн ажилтнууд ирмэгц бүртгэж дээд албан тушаалтанд илтгэж байх хэрэгтэй.

-Хэвлэл мэдээлэлтэй харьцахаас өөр аргагүй байдалд орвол өөрийн үүрэг эрхийн хүрээнд л мэдээлэл өгөх хэрэгтэй. Өөр бусад зүйлийн талаар асуугаад байвал хэвлэл мэдээлэл хариуцсан албан тушаалтан луу явуулах хэрэгтэй. Зөвшөөрөлгүйгээр ямар нэг мэдэгдэл хийж болохгүй. НҮБ-ын явуулах гэж буй ажиллагаа, төлөвлөгөө ажиллагааны журмын талаар мэдээллийг сэтгүүлчид өгч болохгүй. Албан ёсны мэдээлэл өгөхөөс өмнө хэвлэл мэдээлэл хариуцсан албан тушаалтнаас зааварчлагаа авах хэрэгтэй.

-Ярихаасаа өмнө сайтар бодож чөлөөтэй, найрсаг байх хэрэгтэй. Хэрвээ сэтгүүлч дээд албан тушаалтны чинь талаар таагүй зүйл асуугаад байвал найрсагаар дээрх асуудалд хариулт өгөхгүйгээ мэдэгдэх ёстой.

-Үргэлж эерэг шударга мэдээллийг мэргэжлийн түвшинд өгөх ёстой.

-Орон нутгийн сөргөлдөгч талуудын талаар мэдээллийг өгч болохгүй. Мэдээллийг эсрэг тал ашиглах боломжтой байдаг.

Болох гэж буй үйл явдлын талаар өөрийн хувийн үзэл бодлыг илэрхийлж болохгүй. Хэрвээ асуултын хариултыг мэдэхгүй бол тааж хариулж болохгүй. Аль нэг талыг баримталсан мэдээлэл өгч болохгүй гэсэн зарчмуудыг баримталж ажиллана.

Дээрхи бүхнийг дүгнэж үзээд дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

1. НҮБ-ын иргэний цагдаад тавигдах шаардлагын дагуу цагдаагийн алба хаагчдаар баг бүрдүүлж, ажиллагаанд оролцуулах бэлтгэлийг хангуулах
2. ЦЕГ-ын гадаад харилцааны хэлтсээр дамжуулан НҮБ-ын Энхийг дэмжих ажиллагааны газартай холбогдож иргэний цагдаагаар бэлтгэгдсэн алба хаагчдаас бүрдсэн багийг тодорхой ажиллагаанд бие даан оролцуулах нөхцөл боломжийг судлах
3. Цагдаагийн албаны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгад цагдаагийн алба хаагчдын НҮБ-ын иргэний цагдаагаар ажиллуулах эрх зүйн орчинг бүрдүүлж өгөх

4. НҮБ-ын иргэний цагдаад тавигддаг шаардлагыг өөрийн орны хууль сахиулах их сургуулийн цагдаагийн сургуулийн сургалтанд тодорхой хэмжээгээр оруулж хэлбэршүүлэх